

Ζαχαριάς ἐτράβηξεν εἰς τὸ Μοναστήρι τῆς Μαλεβᾶς οἱ Τούρκοι ἦλθαν εἰς Μαλεβάν· ὁ Ζαχαριάς φεύγει εἰς μίαν θέσιν Ξεροκάμπι (θέσιν Ταρμύρι) ἔφθασαν οἱ Τούρκοι εἰς Ταρμύρι ἄρχισεν ὁ πόλεμος μετὸν Ζαχαριάν τὴν 1ην ἡμέρα τὴν δευτέραν καὶ τὴν τρίτην

ἔφθασε κι' ὁ Καράμπελας ὁ Καπετὰν Θανάσης·
ὁ Ζαχαριάς ἐμίλησεν ὅλοι νὰ ξεσπαθώσουν

καὶ νὰ κάμωσιν γιουροῦσι·

φιλή φωνὴ τοὺς ἔκρανε, χαράμι νὰ μᾶς γίνη,
βοὲ Μπαϊραχτάρι ἄπιστε, πιάσε τὸ Μοναστήρι,
βάλτε φωτιά στὲς πόρτες τοὺς καὶ σκάλες γιὰ νὰ μποῦμε·
Τούρκοι πολλοὶ σκοτώθηκαν, Μπουλούμπασης φωνάζει
Μπουλούμπασης ἐμίλησε, 'μιλᾷ τῶν καλογέρων,
τώρα νὰ μᾶς γλυτώσετε ἂν θέλτε Μοναστήρι.

Οἱ καλογέροι τοῦ μιλοῦν, παρακαλοῦμεν Ζαχαριά νὰ παύσετε τὸν πόλεμον· χαλὰν τὸ Μοναστήρι νὰ κάμετε μουσαβερὲ. Μοῦ κακοφαίνεται, καλόγεροι, θὰ τοὺς τελειώσω ὅλους καὶ τότες κάνω τὸν μουσαβερὲν καὶ κάμνω καὶ κουβέντες,

νὰ ἰδοῦν οἱ Τούρκοι τ' ἄρματα, νὰ ἰδοῦν καὶ τὸ τουφέκι.
'Ἐπῆραν πλιάτζικα πολλὰ τοῦ Ζαχαριά τ' ἀσκέρι,
ἐπῆραν ἄτριά διαλεκτά, ἄρματα ἀσημένια,
'πῆραν ἓνα μπεόπουλο, ποῦ ἦταν καθαλάρης.

Τότε φωνάζει ὁ Ζαχαριάς τοῦ Θανάση τοῦ Καράμπελα, ὅς παύσῃ ὁ πόλεμος νὰ ἰδοῦμε τί μᾶς λένε. Καὶ μίλησε ὁ Μπουλούμπασης, σῦρε εἰς τὸ 'δικόν σου Βιλαέτη (τοῦ Μιστρὸς) καὶ μὴ μᾶς χαλᾷς τὸ Βιλαέτη. Μωρὲ Μπουλούμπαση, ὅλα τὰ Βιλαέτια δικά μου εἶναι καὶ πατρίδα μου, ἡ πατρίδα σου εἶναι εἰς τὴν Μέκα καὶ σῦρε σὺ στὴν Μέκαν· ἐγὼ θὰ χύσω τὸ αἷμα μου διὰ τὴν σκλαβωμένην πατρίδα μου. Ὁ Ζαχαριάς ἐπῆρε τὸν ταῖφά του καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Μπαρμπίτζαν καὶ ἔκαμε τὸ χαρέτζι (ἐπῆρε καὶ τὸ μπεόπουλον).

9. Γράμματα πρὸς τὸν Ζαχαριάν ἀπὸ τοὺς συντρόφους του (ἀπ' ὅλα τὰ Βιλαέτια).

Καπετὰν Ζαχαριά, πολλὴ Τουρκιὰ συνάζεται διὰ νὰ μᾶς χαλάσουν· τί μᾶς λέγεις;

Ἀποκρίνεται.

Σᾶς λέγω νὰ εἰσθε ἔτοιμοι καὶ μὴν σαλεῦτε ἀπὸ τὰ Βιλαέτια σας· ὅπου ἀνταμωθῆτε μετὰ τοὺς Τούρκους, τουφέκι καὶ φωτιά, καὶ ἐγὼ τὰ

χαλάω τὰ καβούλια τῶν Τούρκων (τοὺς κάμνω ἄνω κάτω) καὶ μὴν φοβᾶσθε. Ἐσηκώθη ὁ Ζαχαρίας διὰ νυκτὸς καὶ ἐπέρασεν εἰς τὰ Ταμπά-ζικα καὶ ἔφθασεν εἰς τοῦ Κόκλα τὸν Λόγκον· εἰς τὴν μεγάλην δεμοσιὰν ἀπαντήθη καὶ μετὰ τοὺς Ντελιμπασίδες τοῦ Βεζύρη, ἔφερναν χαζνέ καὶ ἔδωσαν σελάμι. Ὁ Ὀσμὰν Μπουλούμπασης τοῦ Ζαχαρία ἄνθρωπος τοῦ ἔδωκεν σελάμι, τοὺς ἐρώτησαν καὶ εἶπαν ὅτι ἔχουν χαζνέ· οἱ Ντελιμπασίδες ἐνόμισαν ὅτι εἶναι τοπικὸς Μπουλούμπασης, ἔφαγαν ψωμί μαζί· τότε ὁ Ὀσμὰν Μπουλούμπασης ἐκατόρθωσεν μπουγιουρντί τοῦ Βεζύρη, ὅτι νὰ δώσουν τὸν χαζνέ εἰς τὸν Ὀσμὰν Μπουλούμπαση καὶ αὐτοὶ νὰ γυρίσουν εἰς Πύργον, Ἀγουλινίτζαν, Ἀρκαδιὰ καὶ Φιλιατρὰ καὶ νὰ ἔλθουν εἰς Ἀνδρούτζαν, καὶ ἐκεῖ σὰς καρτεροῦμεν καὶ ἐμεῖς. Ἐδιάβασαν τὸ μπουγιουρντί τοῦ Βεζύρη εἰς τουρκικὴν γλῶσσαν, τὸ ὁποῖον ἔγραφεν «Βέρινιζ χαζνέ Ὀσμὰν Μπουλούμπασιέ· ὁ γκευρήρ μπιζέ σιζ ιζέ-κενιζ γκερι βιλαετιέ ιεστοιέρ μονκερέμ ιεροτηνιζ ἄζέ»

Ἐδωσαν τὸν χαζνέ εἰς τὸν Ὀσμὰν Μπουλούμπασην καὶ ἀνεχώρησαν οἱ Μπουλούμπασίδες.

10. *Γράμμα Ζαχαριᾶ πρὸς τοὺς Πετμεζαίους.*

Εἰς ἐλόγουσας Πετμεζαῖοι· νὰ γράψετε τῶν Κολοκοτρονέων καὶ εἰς ὅλα τὰ Βιλαέτια τῶν συντρόφων μας, νὰ ἔλθῃτε ὅλοι εἰς τὸ βουνὸν τοῦ κυνηγοῦ νὰ μοιράσωμεν τοὺς λουφέδες, ὅ,τι ἐπῆρα τῶν μουρτάτιδων τὸν χαζνέ καὶ νὰ σὰς ὁρμηνεύσω πῶς νὰ περπατεῖτε, διότι ἐγὼ θὰ περάσω εἰς Κόρινθον νὰ κάμωμεν καὶ ἐκεῖ κανένα σύντροφον. Ἦλθαν ἔσμιξαν ἐμοίρασαν καὶ ὠμίλησαν καὶ ὁ Ζαχαρίας ἀνεχώρησεν εἰς Κόρινθον.

11. *Γράμμα τοῦ Ζαχαριᾶ πρὸς τὸν Κιαμήλμπεη.*

Ἐνδοξότατε Χατζή Χουσεῖν Κιαμήλμπεη Ζαντέ καὶ Χαρατζή τοῦ Βιλαετίου Κορίνθου, ἐγὼ ἦλθα εἰς τὸ Βιλαέτι σου καὶ σὲ παρακαλῶ νὰ με ἀγαπᾶτε ὡς δикόν σας καὶ θὰ σ' ἀκούσω, ὅπου νὰ μὴν πειραχθῇ μύτη ἀπὸ τὸ Βιλαέτι σου.

12. *Γράμμα Κιαμήλμπεη πρὸς τὸν Ζαχαριᾶ.*

Καπετὰν Ζαχαριᾶ, ἔλαβα τὸ γράμμα σου καὶ ἐχάρηκα ὅπου εἶσαι πιστὸς καὶ σοῦ ῥίχνω λουφέδες νὰ πληρῶνεσαι καὶ νὰ φυλάς τὸν τόπον· νὰ μοῦ πιάσης τὸν Μῆτρον τὸν Χελιώτην, ὅπου μοῦ τάραξε τὸ Βιλαέτι ὁ χαϊντούτης, καὶ ἐγὼ νὰ γράψω τοῦ Βεζύρη νὰ σοῦ πληρῶνουν τὰ 24 κατιλίκια τοῦ Μωρέως λουφέδες καὶ νὰ φυλάς τὸ ζάπι τοῦ τόπου.

13. Ὁ Ζαχαρίας γράφει τοῦ Μῆτρον Χελιώτη ὅστις ἀντάμωσε τὸν Ζαχαριάν, ὅστις τὸν ὁρμήνευσε τοῦτον καὶ τοῦ εἶπε· Μῆτρο, ἔχομεν

λες τὰ κεφάλια τῶν Ῥωμαίων ποῦ ἦταν μὲ τὸν Μεράκον, καὶ ἔχε τὸν νοῦ σου.

27. Γράμμα τοῦ Ζαχαριᾶ πρὸς τὸν Κιαμήλμπεην.

Μπαμπά μου, σὲ εὐχαριστῶ, ὁ Θεὸς νὰ σοῦ ἀυξήνῃ τὸ Μουράτι σου, ὕστερις θὰ κοῦς τί θὰ γένῃ.

Γράφουν οἱ Νικολαῖοι, Καπειὰν Ζαχαριᾶ σὲ προσκυνοῦμε.

Πολλὴ Τουρκιὰ μᾶς ἐκλείσεν εἰς τὰ πέντε ἀλώνια καὶ νὰ μᾶς προφθάσῃς, διότι θὰ χαθοῦμεν. Εὐθὺς ὁ Ζαχαριᾶς ἐμίλησε·

28. Τζαρούση μοίρασ' τὸ φωμί, δὸς τῶν παλικαργιῶν μου, σήμερα ἔχομε πόλεμο μὲ Τούρκους, μὲ Ῥωμαίους· καὶ τὸ παῖράκι του ἀνοιξε καὶ ἀφ' τὸν σωρὸν παγαίνει, τοὺς Νικολαίους ἐκλείτε ἀντάμα μὲ τοὺς Τούρκους, μὲ μπαταργιὰ τοὺς ἔρριξαν, ψιλὴ φωνὴ τοὺς βάζουν·
 Ποῦ πᾶτε Νικολόπουλα καὶ ἐσεῖς παλιομουρτάτες· τώρα νὰ ἰδῆτε πόλεμον, τὰνδρίκια τὰ τουφέκια, ἐδῶ εἶν' ἀτὸς τοῦ ὁ Ζαχαριᾶς ὁ Βλαχομπαρμπιτζιώτης, ἔχει τουφέκι σιουσιανέ, πιστόλα καργιοφύλη, καὶ τὸ σπαθί του ἔχμασκι καὶ ἀτὸς τοῦ παλικάρι. Εὐθὺς οἱ Τούρκοι ἐτζάκισαν ὁ Ζαχαριᾶς μιλάει· Τώρα νὰ ἰδῶ λογιάτες μου ὅλους νὰ τοὺς σκοτώστε, ἐσὺ Μάνι Μπουτούμπασι, χαράμι νὰ σοῦ γείνῃ, βρὲ Μακρουγιάννη ἄπιστε
 τώρα πᾶρε τὸ αἷμά σου ἀπ' τοὺς παλιομουρτάτες.

Ὅπως ὁ λύκος μπαίνει στὸ μανδρί ἐμπῆκαν οἱ Ζορμπάδες, καὶ τοὺς Τούρκους πολὺς φόβος τοὺς ἐτζάκισε, οἱ Τούρκοι καὶ ἔφευγαν,

οἱ Νικολαῖοι τζάκισαν, κινδύνευσε ἡ ζωὴ τους. Χαμπέρια πάνε στοῦ Μιστρᾶ πικρὰ φαρμακωμένα, μέγα κακὸν ἐγένηκε στὰ τούρκικα κεφάλια, μόνοι δώδεκα γλύτωσαν καὶ ἐκεῖνοι λαθωμένοι. Ἐκλαιγαν τὰ χαρέμια των, πῶς θλίβονται καὶ κλαῖνε! καὶ ἓνα χαρέμι θλίβεται σὰν πετρογελιδόνι· Κυπαρισσένιο μου παιδί, ἔτζι ἦτον τὸ γραφτό σου, μ' ἄφηκες γιὰ νὰ θλίβομαι ὅλην μου τὴν ζωὴν μου. Βεζύρη κακυρρίζικε, φθορὰ εἶσαι τῶν Τουρκῶνε, τί σέ 'καμεν ὁ Ζαχαριᾶς π' ἔστειλες νὰ τὸν κόψῃς; ἐκεῖνος δὲ μᾶς ἔκρινε· τί σέ 'φταιε ὁ ἐρίφης; στὴν Πόλιν θεὸ νὰ γράψωμεν, ἀζύλι νὰ σὲ κάμουν.

Ὁ Ζαχαριᾶς ἐσκλάβωσεν ὅλα τὰ πράγματα τῶν Νικολαίων. Τὰ τρά-

βηξε εἰς τὸ ντερβενάκι τοῦ Κρεβατᾶ· ἀπὸ πάνω περνάει μὲ χανούμισσα μὲ τὲς δύο τζούπες της, εἶχε καὶ μπράβους 12· ἀριθάρισαν στοῦ Κρεβατᾶ τὸ χάνι. Τοὺς Τούρκους

ὁ Ζαχαρίας τοὺς ἔδεσε, στοὺς πύργους του τοὺς στέλνει,
ἔστειλε καὶ τὲς τζούπες της μ' ἄλλους εἰς τὸ Σκουρμέτι.

Ὁ σκοπὸς του νὰ τὲς βαπτίσῃ· τὲς ἐβάπτισεν καὶ τὲς ἐπάνδρευσεν στὰ παλληκάργια του, ποῦ ἐφύλαττον τοὺς πύργους, τοὺς δὲ Τούρκους ἔκοψεν. Ἡ πόρτα ἔστειλε νὰ τὰς δώσῃ, ὁ Ζαχαρίας τοὺς εἶπε, σὰν θέλουν αἱ κόραι ἄς ἔρθουν· αἱ κόρες εἶπαν, ἐμεῖς χριστιανὲς γεινήκαμε καὶ ἐπανδρευθήκαμε, καὶ πατέρα μας γνωρίζουμε τὸν Ζαχαριάν.

Γράφει στὴν Πόρτα ὁ Ζαχαρίας (τοῦ Βοϊβόντα) καὶ ἓνα τοῦ Μπίμ-
πασι, σὲ σένα μουρτάτη Μπίμπασι, ποῦ ἔβαλες τοὺς Νικολαίους μὲ ἀπι-
στιὰ νὰ μὲ σκοτώσουν, ἀλλὰ δὲν θὰ μοῦ γλυτώσῃς, κ' ὕστερα θὰ σοῦ
κόψω τὸ κεφάλι.

29. Γράφουν οἱ Κοτζαμπάσιδες εἰς τὸν Βεζύρην νὰ σηκώσῃ τὸν
Μπίμπασι, διότι ὁ Ζαχαρίας εἶναι πολὺ θυμωμένος, καὶ θὰ χαλάσῃ
τοὺς Τούρκους τοὺς 12, ὅπου ἔπιασε στοῦ Κρεβατᾶ, καὶ φοβούμεστε νὰ
μὴν κινήσῃ καὶ μᾶς χαλάσῃ τὸ Βιλαέτη. Ὁ Βεζύρης ἔστειλεν ἄλλον
Βοϊβόντα, ὁ καινούριος Βοϊβόντας γράφει πρὸς τὸν Ζαχαριάν· καπετὰν
Ζαχαριά, θέλω νὰ ἔχω τὴν φιλίαν σου, καὶ νὰ φυλάξῃς τὸ ζάπι, καὶ νὰ
σοῦ μεγαλώσω τοὺς λουφέδες. Ὁ φίλος σου Βοϊβόντας Ζαπῆς καὶ χαρα-
τζίς τοῦ Μιστρός.

30. Γράμμα τοῦ Ζαχαριᾶ (ἀπάντησις) πρὸς τὸν Βοϊβόντα.

Φίλε μου Βοϊβόντα, εἶδα τὸ γράμμα σου· κατάλαβα τὴν ἀπιστιὰ τοῦ
κερατοβεζύρη, ἔβαλε τοὺς Νικολαίους νὰ μὲ σκοτώσουν. Ἐγὼ τώρα δὲν
τὸ πιστεύω, ἀλλὰ τοῦ ζητῶ πόλεμον νὰ πολεμήσω μὲ αὐτὸν ἢ ἐκεῖνος
στὸν Μωριᾶ ἢ ἐγώ, οἱ λουφέδες μου κρέμονται εἰς τὸ σπαθί μου, καὶ
τὸ τουφέκι θὰ μᾶς χωρίσῃ. Ὁ Μπίμπασις γράφει τοῦ Βεζύρη, τὸ γράμμα
τοῦ Ζαχαριᾶ στέλνει εἰς τὸν Βεζύρην· γράφει ὁ Βεζύρης εἰς ὅλα τὰ
Βιλαέτια, νὰ συναχθῇ ἡ Τουρκιὰ νὰ χαλάσῃ τὸν Ζαχαριάν, οἱ μεγάλοι
μεγάλοι νὰ πάνε εἰς τὴν Τριπολιτζιᾶ, νὰ κάμουν μουσαβερέν, πῶς νὰ
κινήσωσι τὸν πόλεμον. Γράφει τοῦ Βεζύρη, ὅλες τὲς ἀπιστιᾶς τὲς μετα-
χειρίσθῃς μὲ τοὺς Νικολαίους. Τώρα σοῦ ζητῶ πόλεμον εἰς τὰ Ἡμη-
λιάτικα χωριά, ἢ ἐσὺ ἢ ἐγώ, τό ἔχω βαρεμένο, αἷμα, ἐλευθερία ἢ θάνα-
τος. Εἰς ὅλους τοὺς Μωραγιάνιδες Τούρκους καὶ Ῥωμαίους ἐσκέφθησαν

νὰ στείλουν δύο ἀνθρώπους τοῦ Βεζύρη, πῶς τοὺς κυνηγᾷ ὁ Βεζύρης νὰ τοὺς χαλάσῃ, καὶ νὰ πᾶν εἰς τὸν Ζαχαριᾶν Λουφετζίδης, μὲ τρόπον νὰ σκοτώσουν τὸν Ζαχαριᾶ, καὶ νὰ τοὺς δώσῃ ὁ Βεζύρης 500,000 πουργκιὰ ἄσπρα, 25,000 γρόσια.

31. Γράφει ὁ Μουραμπούτης τοῦ Ζαχαριᾶ.

Ὁ Μουραμπούτης ἀπὸ Ἀρκαδία γράφει εἰς τὸν Ζαχαριᾶ κρυφά, ὅλα τὰ κρυφὰ τοῦ Βεζύρη καὶ τῶν Κοτζαμπασίδων· νὰ φυλάγεσαι, Ζαχαριᾶ, διότι ἔβαλαν δύο Τούρκους νὰ ἔλθουν νὰ σταθοῦν σὲ ἐσένα παλληκάρια, πῶς τοὺς κυνηγᾷ ὁ Βεζύρης, καὶ νὰ ἔχῃς τὸν νοῦν σου δυνατά.

Ὁ Ζαχαριᾶς ἀπαντᾷ τοῦ Μουραμπούτη.

Σὲ εὐχαριστῶ, φίλε μου Μουραμπούτη Χατζῆ Μουσταφᾶ, ὅπου μοῦ ἔδωκες νὰ καταλάβω.

Οἱ δύο ἐπῆγαν εἰς τὸν Ζαχαριᾶν καὶ τὸν ἐχαιρέτισαν, ὅστις τοὺς ἐρώτησεν, πῶς σᾶς λέγουν· ὁ ἓνας Σούλφης, ὁ ἄλλος Μουσταφᾶς· μωρὲ πῶς ἦλθατε; ἡμεῖς καπετάνιε μου εἰς τὴν Ρούμελη εἴμαστε κλέφτες· ὁ Ἀληπασιᾶς μᾶς κυνήγαγε νὰ μᾶς χαλάσῃ καὶ ἐφύγαμεν, ἤρθαμεν εἰς τὸ Βεζύρη στὴν Τριπολιτζᾶ διὰ ψωμί· ὁ Ἀλήπασας ἔγραψεν σὲ ἐτοῦτον τὸν Βεζύρη νὰ μᾶς πιάσῃ, καὶ κάποιος φίλος μας μᾶς τὸ εἶπε, καὶ ἐφύγαμεν καὶ ἦλθαμεν στὸ ναζάρι σου. Μιλάει ὁ Ζαχαριᾶς τοῦ Ὁσμάν Μπουλούμπασι, πᾶρ' τοὺς αὐτοὺς τοὺς δύο εἰς τὸ κονάκι σου, καὶ νὰ τοὺς δώνῃς τὸ ταῖνι τους. Τοὺς ἐπῆρεν ὁ Μάνις εἰς τὸ κονάκι του.

32. Γράμματα Ζαχαριᾶ πρὸς τοὺς συντρόφους του, εἰς ὅλα τὰ καπετανάτα τοῦ Μωρέως, εἰς ὅλα τὰ Βιλαέτια, Πετμεζαίους, Κολοκοτροναίους. Νὰ γράψετε γράμματα εἰς ὅλα τὰ Βιλαέτια, εἰς τοὺς καπετάνιους καὶ συντρόφους νὰ ἡξεύρουν, διότι ἐμένα ὁ κερατοβεζύρης ἔστειλεν δύο Ἀρβανίτες διὰ νὰ μὲ σκοτώσουν μὲ ἀπιστίαν· ἔτσι μοῦ τὸ ἔκαμε καὶ μὲ τοὺς Νικολαίους, καὶ τοὺς Νικολαίους τοὺς πῆρεν εἰς λαιμόν του, καὶ ταχὺ θὰ στείλω τὰ κεφάλια τῶν δύο, ὅπου μοῦ ἔστειλεν μὲ ἀπιστίαν νὰ μὲ σκοτώσουν, καὶ ἄς τὰ ψήσῃ νὰ τὰ φάῃ. Ἐγὼ τοῦ ἔγραψα τοῦ κερατᾶ νὰ βγῇ νὰ πολεμήσωμεν στὰ Ἡμηλιάτικα χωριᾶ, καὶ ὅταν ἔλθῃ ὁ Πασᾶς ἐσεῖς τάκοῦτε, καὶ τότε νὰ σηκωθῇτε ὅλοι εἰς τὸ τουφέκι καὶ σπαθί, καὶ φωτιᾶ εἰς τοὺς μουρτάτες, καὶ μὴ πειραχθῇ Ῥωμιός. Ἐγὼ θὰ στείλω νὰ μαζεύσω ὅπου εἶναι Ἀρβανίτης μὲ τὸν λουφέ, καὶ ὅλοι θὰ ἐρθοῦνε, διότι ὁ Σουλτάνος ἔστειλε Κίρ-φερμάν διὰ νὰ χαλάσουν τοὺς Ἀρβανίτες. Οἱ Ἀρβανίτες τρέχουν κρυμμένοι μέσα στὲς στάνες καὶ στὰ βουνά, καὶ εἰς τοὺς Χριστιανούς, καὶ θὰ τοὺς μαζεύσω ὅλους

μέ τον 'Οσμάν Μπουλούμπασι καί μέ τον Μακρυγιάννην, θά τον στείλω εἰς τήν Σκαρδαμούλαν, Σταυροπήγιον Γαῖτζαῖς ὡς τὸ Οἶτυλο, νά βγοῦν οἱ Μανιάτες· εἰς τὸ Μαλεῦρι θά γράψω εἰς τοὺς καπεταναίους νά ἔλθουν καὶ ἀπ' ἐκεῖ, καὶ σεῖς νά εἴσθε ἑτοιμοὶ καθὼς σὰς γράφω. Ἀρβανίτες ἐσυνάχθησαν 1300, Μανιάτες 600, τὸ μπουλούκι τοῦ Ζαχαριᾶ Μωραΐτες 400, περισσότεροι τῶν 2,000. Ἐνα καράβι ἦταν εἰς τήν Μπούκα (τὸ Νησί) διὰ νά φορτώσῃ σῦκα· στέλνει ὁ Ζαχαρίας, 'μιλάει τοῦ καραβοκύρη, ναυλώνει τὸ καράβι νά πάρῃ μέρος ἀπὸ τὰ παλληκάρια νά τὰ ξεμπαρκάρῃ εἰς τήν Τζακωνιάν. Στέλνει καπετάνιον τὸν Μακρυγιάννην καὶ τὸν ὁρμηνεύει· Νά ἓνα γράμμα καὶ ἀφοῦ ἐβγῇ εἰς τήν Τζακωνιάν νά τραβήξῃς εἰς τὰς 'Ρίζες, καὶ σὰν ἀκούσῃς τὸν πόλεμον νά καμῶνεσαι πέντε ἡμέρες, τότε νά στείλῃς τὸ γράμμα μου εἰς τὴν Τριπολιτζιάν, καὶ νά γράψῃς τὴν ἡμέραν ποῦ τὸ στέλνεις, καὶ νά τὸ βουλώσῃς. Τὸ γράμμα ἔγραφε ταῦτα τὰ λόγια· Εἰς ἐλόγου σας ἀγάδες νά μοῦ κάμετε κονάκια διὰ τρεῖς ἡμέρες. Μὴν ἀκοῦστε τὸν Βεζύρην, διότι μπαίνω μέ τὸ σπαθί μου, καὶ τότε ἄλλους θά κόψω, ἄλλους θά σκλάβώσω καὶ μέρος θά βαπτίσω, καὶ θά πνιθροῦμαι καὶ βιὸς θά φορτωθοῦμαι, ἀπὸ τὰς καντοῦλες χέρι δὲν τραβοῦμαι.

33. Ὁ Ζαχαρίας γράφει τοῦ Βεζύρι.

Λάβε Βεζύρι τὰ κεφάλια τῶν δύο, ὅπου ἔστειλες νά με σκοτώσουν· ψῆσ' τα, φά τα, πόλεμο σοῦ ζητῶ εἰς τὰ Ἡμηλιάτικα χωριά, εἰς τόπον Ἀγριοβοῦνι, νά πολεμήσωμεν παλληκαρίσια καὶ ὅχι μέ ἀπιστίες· ἂν δὲν ἔρθῃς σέ γράφω ἓναν Παπᾶν, ἓναν Χαχάμη. Ὁ Βεζύρης ἐθυμώθη, γράφει εἰς ὅλα τὰ βιλαέτια τοῦ Μωρέως, καὶ ὁ Βεζύρης ἐτράβηξεν κατὰ τὰ Ἡμηλιάτικα. Ὁ Ζαχαρίας ἐδυνάμωσε τ' Ἀγριοβοῦνι, ἔφερεν βαγένια ἀπὸ τὰ χωριά, ἔβαλε νερά, ψωμιά, τυριά, μπαρούτια, βόλια, τουφεξήδες, ὅλα ὅ,τι ἐχρειάζοντο.

Ὁ Μακρυγιάννης ἔφθασεν μέ τὸ καράβι εἰς τὴν Τζακωνιάν μέ ἄνδρες 700, ὁ Ζαχαρίας ἔστειλε δύο μπαργιάκια καὶ καρτεροῦσεν τὸν Βεζύρην. Τετράδη ἡμέραν ἀρχίζει ὁ πόλεμος.

Ὁ Βεζύρης ἔρριξε τζαντῆρι εἰς τῆς Τζακωνιάς τὸ Χάνι, ἀντίκρυ μέ τὸ κιάλι τηράει τὸν πόλεμον π' ἀρχίζει, ἡ Τουρκιά ἐφώναζε σεφὲρ-σεφὲρ, γκισοῦρ γκιελί· οἱ Ἀρβανίτες ἐθάραξαν πιστὰ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ Βεζύρη, ὅτι ἐκήρυξαν τὸ φερμάνι νά σκοτώσουν τοὺς Ἀρβανίτες, καὶ ἐθάραξαν στὰ σωστά, διότι ζωὴν δὲν εἶχον, καὶ ὁ Ζαχαρίας τοὺς ἔλεγεν, βαρᾶτε τοὺς ἀτλίδες καὶ ὅχι τόσον εἰς τοὺς πεζοὺς. Εἰς τρεῖς

ἡμέρας ἐσκοτώθηκαν ἄλογα περισσότερα ἀπὸ 200 καὶ ἐξόχως εἰς τοὺς πεζοὺς, οἱ ἄνθρωποι τοῦ Βεζύρη τοὺς ἔγεινε μεγάλον κακόν, Μανιάτες φώναζαν σὰν ἄγρια θηρία·

οἱ Ἀρβανίτες χαίρονταν καὶ τὸν χορὸν ἐπτοῦσαν.

Ὁ Βεζύρης μὲ τὸ κιάλι τοὺς τηράει, ἔβλεπεν τοὺς Μανιάτες καὶ τοὺς Ἀρβανίτες ποῦ ἐχόρευαν, στέκονταν συλλογισμένος,

ἢ μιλάει τῶν Μωραγιάννιδων μουσαθερὲς νὰ γείνη,

τί λέτε ἐσεῖς ἀγριάννηδες;

Ἐκκμον κονσοῦλτο πκρασκευή νὰ πέσουν μὲ γιουροῦσι εἰς τὰ ταμπούρια τοῦ Ζαχαριᾶ καὶ τοῦ γράφει ὅτι τὴν Παρασκευὴν ὁ Βεζύρης τὸ ἔχει ἀμὲν - μοναμὲν νὰ σᾶς κάρουν τὸ γιουροῦσι. Ὁ Ζαχαριᾶς ἔβαλε ὀληνύκτα καὶ ἐκοῦσαν χανδάκι πλατύ, τὸ γέμισαν ἀσφάλακτα, καὶ καρτεροῦσεν ὅλην τὴν νύκτα ὥραν τὴν ὥραν τὸ γιουροῦσι· ἦτον ὅλοι χαζῆρι, τ' ἄρματα καλὰ ἦταν γεμισμένα, ὥρμησεν ἡ Τουρκιὰ εἰς τὰ ταμπούρια, στοχάσου 1600 τουρέκια ἀνδρίκια τί κακόν τοὺς ἔγεινεν τῶν Τουρκῶν, πόσα ἄτια ἔπασαν εἰς τὸ χανδάκι καὶ ἄνθρωποι ἀπὸ τὰ σφαλάκτια ἐμπλέξαν, χάθηκαν ὁλοτελῶς· μέγας φόβος ἐκυρίευσεν τὸν Βεζύρη, ὅπου ἔβλεπεν τοὺς Τούρκους φοβισμένους καὶ ἔλαβαν μεγάλο κιστιλίκι. Γράφει ὁ Βεζύρης εἰς ὅλα τὰ Βίλαέτια, νὰ μαζωχτῇ ἡ Τουρκιὰ, νὰ φέρουν καὶ κανόνια νὰ βρέσουν τὸν χαϊνὴ τὸν Ζαχαριάν, ὅτι ὁ τόπος ὅπου κρατεῖ ὁ Ζαχαριᾶς εἶναι δυνατός, καὶ τώρα ποῦ τὸν κλείσαμεν δὲν μᾶς γλυτώνει, διότι μὲ ρεσάλτο δὲν παίρνεται, καὶ νὰ ἐλθοῦν γρήγορα, μὴ μᾶς φύγη. Γράφουσι τοῦ Βεζύρι· Ντοβλετιλή Μώρα Βαλεσί, μᾶς γράφεις νὰ ἐρθοῦμε μεντάτι, πῶς νὰ ἐρθοῦμεν; εἰς ὅλα τὰ Βίλαέτια ἐσήκωσαν ἄρματα καὶ τοῦτο ἀλλαλέμ θὰ εἶναι δάκτυλος τῆς Φραγγιᾶς, καὶ ἔχομε σεφὲρ· μεγάλο καὶ μεντάτι μεγάλο, μὴν καρτερᾶς τότε. Ὁ Βεζύρης ἐφοβήθη τὴν μεγάλην Πόρτα διὰ τὸ κεφάλι του, ὁ πόλεμος ἐδούλευε ἕως τὰς 9 ἡμέρας. Ὁ Μακρυγιάννης ἐφθασεν στὲς Ῥίζες, στέλνει τὸ γράμμα τοῦ Ζαχαριᾶ μέσα εἰς τὴν Τριπολιτζιάν, εὐθὺς μὲ τάρταρη τὸ στέλνουν εἰς τὸν Βεζύρη. Μιλάει τῶν ἀγάδων καὶ κοτζαμπασίδων νὰ διαβάσουν τὸ γράμμα τοῦ Ζαχαριᾶ· τὸ διάβασαν καὶ φοβήθηκαν καὶ τοῦ Βεζύρι λέγουν· Ἀπάτη μᾶς ἔκαμε ὁ Ζαχαριᾶς, ἐδῶ δὲν εἶναι «πάνε τὰ χαρέμια μας καὶ ἴπαν καὶ τὰ παιδιὰ μας», κακὸ ποῦ μᾶς ἔκαμες Βεζύρι μου, χάνομε τὰ παιδιὰ μας, χάνομε καὶ τὴν πίστιν μας. Ἀλλάχ μπελασινί

βεροῖν σεμπέπ δλανά. Ἐρώτησε ὁ Βεζύρης τὸν Τάρταρην, εἶναι πολλοὶ εἰς τὲς Ῥίζες; Τζὸκ τζὸκ ἰκὶ μπὶν βάρ. Ἀνακατεύθηκαν οἱ Τοῦρκοι, ἄρχισαν νὰ φεύγουν ἀπὸ τὰ ταμπούρια τοῦ Ζαχαριᾶ, ὁ Ζαχαριᾶς φωνάζει, μπρὲ παλικάρια μου οἱ Τοῦρκοι θὰ μᾶς φύγουν, βάνει τὸ κιάλι καὶ τηρά· εἶδεν ποῦ ἐτοιμάζοντο εἰς τὴν φυγὴν, ἐτοιμάστε βρὲ παιδιὰ νὰ τοὺς πάρωμε στὸ πόδι, νὰ τοὺς πάμε κόβοντας ἕως τὴν Τριπολιτζά, θὰ πάρωμε πλιάτσικα καὶ γρόσια πολλὰ.

Τραβοῦνε ὅλοι τὰ σπαθιά, στὸ πόδι τοὺς πηγαίνουν,
ὅλη ἡ Τουρκιὰ ἐτζάκιτεν καὶ ἴσω δὲν τηράζουν,
μέγα κακὸ τοὺς ἔγεινεν,
ἕνας τὸν ἄλλον πάταγε καὶ ἴσω δὲν τηράζουν.

Ὅσοι Τοῦρκοι ἦσαν μὲ τὸν Βεζύρη φίλοι τοῦ Ζαχαριᾶ, ἐστάθηκαν· ἐμίλησαν τοῦ Ζαχαριᾶ,

Ζάχο παῦσε τὸν πόλεμον, κάμε καὶ μερχαμέτι,

ἐχθροὶ σου ὅλοι δὲν εἶναι, βρίσκονται καὶ δικοὶ σου. Τοῦ Ὀσμάνη τοῦ ἐμίλησαν· βρὲ Ὀσμάνη ἀδελφέ ἔχομεν μίαν πίστιν,

Μανιάτες μᾶς ἐσκότωσαν, αὐτοὶ εἶναι Ῥωμαῖοι,
ὁ Ζάχος εἶναι ξακουστός, ἄς κάμη καὶ νισάφι,
τί πταῖμε οἱ κακόμοιροι οἱ παλιολουφεντζήδες;

Οἱ Ἀρβανίτες ἔμιλησαν·

Ζάχο παῦσε τὸν πόλεμον καὶ ἐρχόμεθα μαζί σου.
Τοῦ μπαργιαχτάρι μίλησε νὰ παύσουν τὸ τουφέκι·
Τοὺς Ἀρβανίτες δὲν χαλῶ, τοὺς θέλω παλληκάρια.

Κ' ἔτσι ἔπαυσε ὁ πόλεμος καὶ ὁ Ζαχαριᾶς ἐτράβηξεν εἰς τὲς Ῥίζες καὶ ἔσμιξεν μὲ τὸν Μακρυγιάννην, καὶ ἐμοιράσθησαν 4 μπουλούκια Βέρβενα, Μαυρίκια, Πιαλή καὶ Βλαχοκερασιά, διὰ νὰ ἀκούσουν τί θὰ κάμη ὁ Βεζύρης· ὁ Βεζύρης ἔκραξε ὅλους τοὺς Τρανοὺς καὶ τοὺς Σπαχίδες τοῦ Μωριᾶ 1600 σπαθιά καὶ κάμουν τὸ κουσουλτο νὰ καταβάλουν γρόσια νὰ κατατρέξουν τὸν Ζαχαριᾶ· ὅλοι τοῦ ἀποκριθήκανε «Πολλοὺς τρόπους ἐκάμαμε τόσα χρόνια καὶ τίποτα δὲν τοῦ ἐκάμαμε, μόλον τοῦτο μᾶς ἔβλαψε χειρότερα, μᾶς ἔκψε 50 φορές τὰ τζιφι-λίκια μας καὶ Σπίτια μας, ἔχει τόση Τουρκιὰ σκοτωμένη καὶ σκλαβωμένους, τῶρα πῆρε καὶ τοὺς Ἀρβανίτες, ἔχει καὶ τοὺς Μανιάτες, ἔχει συντρόφους καὶ τοὺς Χαϊνήδες, τοὺς Πετμεζάδες, Κολοκοτρώνηδες

20. Ἀπάντησις Ζαχαργιᾶ πρὸς τοὺς Κοιζαμπασίδες.

Δὲν τὰ θέλω, τὰ παίρνω μὲ τὸ σπαθί μου,

καὶ τοῦ Τζιζαούση μίλησε, τοῦ Μπαϊρακτάρη λέγει·
Τζιζαούση μοίρας· τὸ ψωμί, ἄνοιξε τὸ μπαϊργιάκι,

καὶ ἐκατέβη εἰς τὸν κάμπον καὶ εἶπε τῶν πτωχῶν Σέμπρων· Πτωχοί, βγάλτε τὰ πράγματά σας, διότι θὰ κάψω τὰ χωργιά. Τὰ ἔβγαλαν τὰ πραγματά τους ὅλα ἔξω, καὶ ἔκαψεν τὴν Κάκαρη, τὸ Βαρίο, τὴν Σκοῦραν, Φλόκα, Πλατάνα καὶ Ζαγάνου καὶ τὴν Ῥιζιὰ καὶ ἐτράβηξεν εἰς τὰ Μπαρδουνοχώρια, ἐπῆγεν εἰς τὸν Σκουρομύτη, ὅπου συνορεύει μὲ τὴν Μάνην καὶ Μπαρδούνια, ἀγόρασεν τόπον ἀπὸ τοὺς Βαβουλιάνους καὶ ἐκτισεν δύο πύργους, μίαν ἐκκλησίαν, ἐφύτευσεν ἀμπέλι. Τοῦτο μαθοῦσα ἡ Πόρτα, ἐτρόμαξε πολὺ περισσότερον, διότι ἔσμιξεν μὲ τὴν Μάνην, καὶ ἔκαναν σὺναξιν Τοῦρκοι καὶ Ῥωμαῖοι καὶ ὁμιλοῦνε, τί νὰ κάμωμε, ἢ τώρα θὰ χαθῇ ἡ Τουρκιὰ μὲ τὸν χαίνη, ἐκεῖ ὅπου ἐρρίζωσε, τώρα θὰ ἔχη καὶ τὴν Μάνην βοηθούς.

21. Τοῦ γράφουν οἱ Κοτζαμπασίδες καὶ μ' ἓνα μπουγιουρτί τοῦ Βεζύρη· Σὲ ἐσένα Καπετὰν Ζαχαργιᾶ τὰ 24 καταλίκια τοῦ Μωρέως ἀποφασίσσαμεν νὰ σοῦ δίνωμεν 2,000 χάρτζια, καὶ νὰ εἶσαι Ντερβέναγας καὶ Ζαπίτης, νὰ κυνηγᾷς τοὺς χαίνηδες, καὶ ἡ Πόρτα θέλει σοῦ κάμει περισσότερες χάρες, νὰ εἶσαι ἓνας Ζαπίτης, νὰ φυλάῃς ὅλα τὰ Βιλαέτια.

22. Γράμμα τοῦ Ζαχαργιᾶ πρὸς τοὺς Πετιμεζάδες καὶ Κολοκοιτροναίους καὶ Ἀναγνωσταράν.

Συντρόφοι μου, νὰ γράψητε εἰς ὅλους τοὺς συντρόφους, εἰς ὅλα τὰ Βιλαέτια, ἡ Πόρτα μὲ ἔκαμεν τεσλήμ. Μουκερέμ νὰ φυλάω τὸ Ζάπι. Ὁ Βεζύρης μοῦ δίνει 2,000 χάρτζια νὰ φυλάω καὶ νὰ μὴ κουνιώσασθε, καὶ κάθε μῆνα νὰ στέλνετε τὸν τζαούση του καθένας νὰ παίρνετε τὸ μερδικόν σας, καὶ ὅταν μοῦ κόψουν τὰ χάρτζια, ἐγὼ σᾶς γράφω καὶ τότε σηκωνόμασθε μὲ τὸν χορόν. Σᾶς λέγω καὶ τοῦτο, ὅτι ὁ Μπεράκος ἐσήκωσε ἄρματα ἐναντίον τῆς Πόρτας, ἡ Πόρτα ἔστειλε τὸν Μουσάγαν νὰ τὸν πολεμήσῃ εἰς τὸ Δαφνί, καὶ τὸν πολεμάει τρεῖς μῆνας καὶ δὲν μπορεῖ νὰ κάμῃ τίποτα, καὶ μοῦ γράφει ἐμένα ἡ Πόρτα νὰ πάω ἐγὼ νὰ τὸν πολεμήσω.

23. Τραγοῦδι ποῦ λένε.

Τρία μπαριάκια βγήκανε μέσα ἀπὸ τὴν Μάνην,
τὰ δύο ἦτανε τοῦ Ζαχαριᾶ, τὸ ἄλλο τοῦ Μουσάγα.
Ὁ Ζαχαριᾶς ὁμίλησε καὶ τοῦ Μουσάγα λέει,
Μουσάγα φύγε ἀπ' ἐδῶ, Μουσάγα τράβα χέρι.
Μουσάγας χέρι ἐτράβηξε, ὁ Ζαχαριᾶς 'μιλάει'
Μεράκο, γιὰ προσκύνησε μάλον τὸν ταϊφά σου
νὰ σοῦ χαρίσω τὴν ζωή, νὰ σ' ἔχω μπουλουξή μου.
Ὅσο εἶν' ὁ Μέρης ζωντανὸς κανέν' δὲν προσκυνάει'
Ζάχο, σῦρε στὸν τόπον σου, μὴν χάνης τὴν ζωὴν σου
Καὶ ὁ Ζαχαριᾶς ἐθύμωσε καὶ γράφει τῶν Κοσμίτων,
Λαγουμιτζίδες γιὰ νὰρθοῦν, νὰ ἀνοίξουν τὸ λαγοῦμι.
Λαγουμιτζίδες ἔρθανε καὶ ἀνοίξαν τὸ λαγοῦμι.

καὶ τὸ ἔκαμαν χαζίρι. Πάλιν τὸν κραίνει ὁ Ζαχαριᾶς

Μεράκο, γιὰ προσκύνησε' τί σοῦ ἔβαλα λαγοῦμι;
Αὐτὰ τὰ λένε στὴ Βλαχιά, τὰ λένε στὴν Μπαρμπίτζα.
Εὐθύς φωτιά τοὺς ἔβαλαν, τὸν Πύργον τὸν γυρίζουν,
ἓνα ἀγκωνάρι τ' ἔμεινεν, οἱ Τούρκοι τοῦ φωνάζουν
ἀλλάχ, ἀλλάχ γιαραμπήμ,
σὲ προσκυνᾶμε Ζαχαριά, δαῦλοι σου νὰ γινοῦμε.

Τὸν ἐπροσκύνησαν Τούρκοι 34 καὶ 12 Ῥωμαῖοι τοὺς Τούρκους ἀπε-
κεφάλισαν, καὶ στέλνει τὰ κεφάλια τῶν εἰς τὴν Πόρτα (στὸν Μώρα
Βαλεσί), τοὺς Ῥωμαίους τοὺς κράτησε μαζί του.

24. Ὁ Μώρα Βαλεσίς γράφει πρὸς τὸν Ζαχαριᾶν Ντερβέναγα,
Ζαπίτη τοῦ Μωρέως.

Ἐστειλες τὰ κεφάλια τῶν Χαϊντούνιδων καὶ τοῦ Μεράκου καὶ εὐχα-
ριστήθηκα, ἀλλὰ τὰ κεφάλια τῶν Ῥωμαίων δὲν μοῦ τὰ ἔστειλες.

25. Ἀπάντησις τοῦ Ζαχαριᾶ.

Ντοβλετιλῇ μου Βεζύρη, Μώρα Βαλεσί τῆς μεγάλης Πόρτας. Οἱ Τούρ-
κοι εἶναι ἑδικοί σας, οἱ Ῥωμαῖοι εἶναι ἑδικοί μου, θὰ τοὺς παιδεύσω
κατὰ τὸν νόμον τὸν Ῥωμέικον (Κιτάπι), καὶ μὴν τὸ κάμης ρταίξιμον.
Τοῦ κακοφάνη τοῦ Βεζύρη.

26. Ὁ Κιαμήλμπεης γράφει κρυφὰ εἰς τὸν Ζαχαριᾶ.

Ὁ Βεζύρης τὰ ἔφτιασε μὲ τοὺς Νικολαίους νὰ ἡμπορέσουν νὰ σὲ
σκοτώσουν, καὶ τὰ χάρτζια, ποῦ δίδει ἡ Πόρτα σὲ ἐσένα, νὰ τὰ δίνῃ τῶν
Νικολαίων, διότι ὁ Βεζύρης τοῦ ἐκακοφάνη, ποῦ βάζεις τὸ ὄνομά σου
εἰς τὴν ἐπάνω μεριά εἰς τὰ γράμματά σου, καὶ δεύτερον ποῦ δὲν ἔσται-

συντρόφους εἰς ὅλα τὰ Βιλαέτια καὶ μὴν κάμῃς τοῦ κεφαλίου σου χωρὶς νὰ ἐρωτᾷς, ὅστις τὸν ἐπαρεκάλεσε νὰ τὸν ἀγαπάῃ, καὶ ὅτι θὰ εἶναι πάντα εἰς τὴν προσταγὴν του. Λέγει ὁ Ζαχαργιάς· Σοῦ λέγω τοῦτο, ὅταν σοῦ λέγω κάτζε, κάθου, καὶ ὅταν σοῦ λέγω σήκω, νὰ σηκώνεσαι εἰς τὸ τουφεκι καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ καὶ τὰ λοιπὰ Βιλαέτια, καὶ μὴ φοβᾶσαι, Μῆτρο, ἐγὼ εἶμαι ὁ Ζαχαργιάς καὶ θὰ γράψω τοῦ Κιαιμήλμπεη νὰ σὲ ἀγαπάῃ, ἀλλὰ φρόνιμα.

14. Γράφει ὁ Ζαχαργιάς τοῦ Κιαιμήλμπεη. Ἐνδοξότατε Χαντζή Χουσεῖν Ἐφέντη, τὸν Μῆτρο τὸν ἀντάμωσα καὶ μοῦ εἶπε τὰ δίκαιά του· οἱ Χαβελίδες τῶν χωριῶν τὸν ἐπείραξαν εἰς τὸ ἤρτζι καὶ διὰ τοῦτο ἔγεινε κακὸς καὶ νὰ μοῦ τὸν χαρίσῃς, καὶ νὰ τὸν τηράξῃς ὡς ἀν τζιράκι σου, νὰ τοῦ δίνετε εἴκοσι λουφέδες νὰ ψωμοζῇ, καὶ τότε δὲν θάκοῦν τὸ παραμικρόν, διότι ὅσα γίνονται, γίνονται ἀπὸ ἄλλους καὶ τὰ κατάβαρα τὰ ρίχνουν αὐτουνοῦ.

15. Κιαιμήλμπεης γράφει τοῦ Ζαχαργιά. . . Ἐγὼ προστάζω νὰ σοῦ δύνουν 40 λουφέδες οἱ Κοτζαμπασίδες καὶ σὺ δίνε τοῦ Μῆτρο ὅσα θέλεις, καὶ τὸ Βιλαέτι μου νὰ εἶναι ἡσυχον, λάβε καὶ ἓν τακήμι σκουτιὰ καὶ μίαν ζάρκα διὰ νὰ μὲ ἐνθυμᾶσαι διὰ πάντα· ὁ φίλος σου καὶ μπαμπᾶς σου Κιαιμήλμπεης.

Γράμμα τοῦ Ζαχαργιά πρὸς τὸν Κιαιμήλμπεην.

Χαντζή μπαμπᾶ Κιαιμήλμπεη σᾶς εὐχαριστῶ. Τὸν Μῆτρο Μάρα τὸν ὠδήγησα, εἰς τὸ ἐξῆς παραμικρόν δὲν θὰ ἀκούσῃς καὶ τοὺς λουφέδες τοὺς πληρώνω ἐγὼ κάθε μῆνα. Ὁ φίλος σου Ζαχαργιάς Μπαρμπι-τζιώτης.

16. Ἐφυγε καὶ ἐπέστρεψεν ὁ Ζαχαργιάς εἰς Μπαρμπιτζα, ἔμαζεύθησαν τὰ χωργιά καὶ ἦλθαν εἰς τὸν Ζαχαργιάν καὶ τὸν ἐπαρεκάλεσαν νὰ κάμῃ φτιάσι μὲ τὴν ἀφεντιὰ, διότι θὰ χαθοῦν τὰ χωριά τους ἀπὸ τὴν ἀφεντιὰ. Τοὺς ἀπεκρίθη ὁ Ζαχαργιάς, ἓνα πόλεμον θὰ κάμω· ἀκόμα θὰ κάψω καὶ τοὺς πύργους μου καὶ θὰ φύγω, καὶ σὺν φύγω, τότε θὰ ἀκοῦτε κλάυματα δάκρυα καὶ μυρολόγια. Ἐφθασε καὶ ἡ παγανιὰ εἰς Μπαρμπιτζα καὶ ἀνοιξεν ὁ πόλεμος ἀπὸ τὴν αὐγὴν ἕως τὸ δεῖλι, ἔκαψε τοὺς πύργους του καὶ ἐτράθηξεν κατὰ τὴν ἁγίαν Παρασκευήν, ἡ παγανιὰ ἐτράθηξεν κατὰ τοῦ Μπασαρᾶ καὶ ἔκαμε χωσιὰν εἰς τοῦ Μαρίνου τὸ ρέμμα, ὅπου ἐκεῖ ἔμελλεν νὰ περάσῃ ὁ Ζαχαργιάς. Ἐφθασεν δὲ ὁ Ζαχαργιάς εἰς τοῦ Μαρίνου τὸ ρέμμα καὶ εἶπε τῶν παλληκαργιῶν νὰ ἀνοίξουν καὶ νὰ βάλουν τὸ ρέμμα εἰς τὴν μέσην, μὴν τύχη καὶ ἔχουν

χωσιὰ οἱ Μπουρτάτες. Ἐβαλαν τὸ ρέμμα εἰς τὴν μέσσην καὶ τῷ ὄντι οἱ Τούρκοι ἦταν εἰς τὸ ρέμμα χωσιασμένοι, ὥστε τοὺς ἔβαλαν εἰς τὴν μέσσην καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς καὶ ἔκρινε τὸν σκοτωμὸν τῶν Τούρκων καὶ τὸν κλαυθρὸν ὅπου ἔγεινεν. Ἐπῆγαν τὰ χαμπέρια εἰς τὸν Μιστρᾶ, ἔστρεξεν ὁ λόγος τοῦ Ζαχαριᾶ ὅπου ἔλεγεν, ὅταν θὰ φύγω τότε θὰ ἀκοῦστε κλάυματα δάκρυα καὶ μυρολόγια.

Χαμπέρη ἐπῆγε στὸν Μιστρᾶ, οἱ Τούρκοι σκοτωθῆκαν,
κλαῖνε μανάδες τὰ παιδιὰ, γυναῖκες διὰ τοὺς ἄνδρες,
κλαῖνε καὶ αἱ Χανούμισσες . . .
ναλέτι νὰ ἔχῃ ἡ ἀφεντιᾶ, νὰ τὸ ἔχῃ καὶ ὁ Ζαπίτης,
ποῦ τὸ Τασίλι βίχνουνε, τὸ τρῶνε οἱ Μπιμπασιᾶδες,
τὸ τρῶνε οἱ Χαίνηδες αὐτοὶ οἱ Κοτζαμπασίδες·
ἀρζιγάλη θὰ κάνωμεν στὴν Πόλιν θὰ τὸ πᾶμε,
στὸ βασιλιὰ θὰ δώσωμε, τὸ δίκιο μας νὰ βροῦμε.

Συνάχθησαν ὅλοι οἱ τρανοὶ καὶ μὲ τὸν Μπίμπασι συνομιλοῦν. Ἐκαμαν μουσιαθερέν, τί νὰ κάμωμεν τὸν Χαίνη τὸν Μπαρμπιτζιότη; Θὰ μᾶς χαλάσῃ ὅλα τὰ βιλαέτια τοῦ Μωριᾶ καὶ τῆς Ῥούμελης· νὰ τοῦ γράψωμεν νὰ τοῦ στείλωμεν 500 χάρτζια, νὰ μπορέσωμε νὰ τὸν ἡσυχάσωμεν· τώρα ποῦ ἔκαψε τοὺς πύργους του, τώρα θὰ μᾶς κάψῃ ὅλα τὰ ζευγαλατιὰ μας· πῶς νὰ ἡμπορέσωμεν νὰ τὸν πιάσωμεν ἢ κρυφὰ νὰ τὸν σκοτώσωμεν, ὅτι ἄλλος τζαρές δὲν γίνεται. Ὅλοι μὲ μίαν γνώμην ὠμίλησαν, ὁ ὁρισμὸς τοῦ ἐνδοξοτάτου ἄς γείνη. Διορίζει ὁ Μπίμπασης τοὺς Κοτζαμπασίδες νὰ τοῦ γράψουν καὶ ταῦ ἔγραψαν.

17. Καπετὰν Ζαχαριᾶ, ὠμιλήσαμεν μὲ τὸν Ζαπίτην καὶ ἀπερασίσσαμεν νὰ σοῦ πληρώνωμεν 500 λουφίδες καὶ νὰ φυλάξῃς τὸν τόπον ἀπὸ τοὺς κακοὺς καὶ νὰ παύσουν, νὰ μὴ σκοτώνουν τοὺς Τούρκους, νὰ μὴ χαλᾶν τὰ τζιφιλικία τῶν ἀγάδων.

18. Γράμμα τοῦ Ζαχαριᾶ πρὸς τοὺς Κοτζαμπασίδες.

Εἶδα τὸ γράμμα σας καὶ σᾶς λέγω νὰ μοῦ δίδετε 1000 χάρτζια ἔξοδα ποῦ θέλω νὰ πληρώνω εἰς τοὺς συντρόφους μου, καὶ νὰ μὴν τὰ βίχνετε καὶ πληρώνουν οἱ φουκαράδες, διότι τὸ μαθαίνω καὶ ὕστερα ντρεβάπι δὲν μοῦ δίδετε, τότε θὰ κάμω τὰ τζιφιλικία σας σὰν τοὺς πύργους μου καὶ θὰ βλέπετε τὰ κεφάλια τῶν Τούρκων 40 εἰς τὸ γρόσι.

19. Γράμμα Κοτζαμπασίδων πρὸς τὸν Ζαχαριᾶν.

Δέξου 500 χάρτζια καὶ κατόπιν τὰ αὐγατίζομεν ὡς λέγεις.

καὶ ἄλλους πολλοὺς εἰς ὅλα τὰ Βιλαέτια, καὶ τίποτα δὲν τοῦ κάμω-
μεν· σὰν ἀγαπᾷς, γράψε εἰς τὴν Πόλιν νὰ ἔρθουν μετὰ ξένα». Τὸν
Βεζύρι δὲν τὸν συμφέρει, διότι γίνεται ἄζιλη ἀπὸ τὴν Πόρτα, ἐσκέ-
φθησαν οἱ Μωραγιάνιδες καὶ Σπαχίδες καὶ γράφουν εἰς τὴν Πόλιν ὅτι
εἰς τὸν Μωριὰν εἶναι πολλοὶ Ζορμπάδες, ὁ Ζαχαριάς εἶναι καλὸς καὶ
πιστὸς τῆς Βασιλείας καὶ κυνηγᾷ τοὺς Ζορμπάδες, καὶ παρακαλοῦν
τὴν Πόρτα νὰ τοῦ σταλῇ ἀτζίκ μπουγιουρτί μὲ ἀνοικτὸν φερμάνι νὰ
κυνηγᾷ τοὺς Ζορμπάδες, καὶ νὰ πληρώνεται ἀπὸ τὸ μυρί· ὑπόγρα-
ψαν ὅλοι καὶ στέλνουν εἰς τὸν Βεζύρην τὲς βούλες, ἐκαλοσύστησαν τὸν
Ζαχαριᾶ. Τοῦ ἐστάλη τοῦ Ζαχαριᾶ τὸ μπουγιουρτί καὶ τὸ φερμάνι εἰς
τὸν Μωρα Βαλεσή.

Ὁ Κιαμήλμπης καὶ λοιποὶ μεγάλοι παρακαλοῦν τὸν Βεζύρι νὰ τὸ
στείλῃ τοῦ Ζαχαριᾶ διὰ νὰ ἡσυχάσῃ ὁ τόπος, τὸ ἔστειλεν εἰς τὸν Μπίμπασι
τοῦ Μιστρός, καὶ ὁ Μπίμπασης γράφει εἰς τὸν Ζαχαριᾶν· Καπετὰν Ζαχα-
ριᾶ Μπάσμπογλι, ἡ Πόρτα σὲ ἐτίμησε μὲ μπουγιουρτί καὶ μὲ φερμάνι
ἀνοικτό, καὶ ὅπου ἀγαπᾷς νὰ κοπιᾷς νὰ σοῦ τὸ στείλω. Ἦλθεν ὁ
Ζαχαριᾶς εἰς τὸν Μπαρσινίκον ἀποπάνω εἰς τὸν Μιστρά. Γράφει τοῦ
Μπίμπασι ὁ Ζαχαριάς ὅτι ἦλθεν εἰς Μπαρσινίκον, ὁ Μπίμπασις ἀμέσως
τὸ δίδει εἰς δύο ἱμάμηδων νὰ τοῦ τὸ πάνε, καὶ τοῦ πήγανε μὲ στρῶσι
ὀλόχρυσον καὶ δίσκον στολισμένον τὸ φερμάνι τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

34. Πρὸς τὸν καπετὰν Ζαχαριᾶν Μπάσμαγλι.

Ἡ μεγάλη Πόρτα σὲ γνωρίζει ἓνα πρῶτον Ντερβέναγα εἰς τὸν Μωρέα
Βαλεσί, εἰς τὰ 24 κατηλίκια τοῦ Μωρέως, νὰ φαίνεσαι ζαπίτης εἰς τοὺς
κακοὺς καὶ ὅ,τι κάμνεις εἶναι καλὰ καμωμένα, εἰς τὸ ζάπι, ὅλα τὰ
κατηλίκια καὶ χώρες καὶ κάστρα, νὰ φέρνεσαι ἀνοικτὰ καὶ νὰ πλη-
ρώνεσαι ἀπὸ τὰ 24 κατηλίκια τοῦ Μωρέως κ.τ.λ. κ.τ.λ. Ὁ Ζαχαριάς
ἐχάρη καὶ ἐπέταξεν ἓνα μανδῆλι φλωριᾶ τῶν ἱμάμηδων καὶ εὐχαριστή-
θηκαν οἱ ἱμάμηδες.

35. Γράμμα τοῦ Ζαχαριᾶ πρὸς τοὺς Κοπειταναίους τοῦ Μωριᾶ
καὶ Μάνης.

Τοὺς ἔγραψε ὅτι τοῦ ἐστάλη τὸ φερμάνι καὶ ὅτι θὰ πληρώνεται ἀπ’
ὅλα τὰ κατηλίκια τοῦ Μωρέως· αὐτὰ εἶναι μία καλὴ πληρωμή, μόνον
νὰ εἶναι ἡσυχοὶ νὰ μὴ κάμωμεν τίποτα, ὅσο νὰ ἡμπορέσωμεν νὰ σηκώ-
σωμεν ἀπὸ τὸν τόπον τὴν μικρολογιά, νὰ γλυτώσωμεν τὴν πατρίδα.
Ἐχάρηκαν ὅλοι καὶ ἔκαμαν χαρὲς μεγάλες εἰς ὅλα τὰ Βιλαέτια, Τοῦρκοι
καὶ Ῥωμαῖοι «ὦ μεγάλο καλὸν ὅπου μᾶς ἔγεινεν ἀπὸ τὴν ἀφεντιάν».

36. Ὁ Ἀνδρουτζος ἀπὸ τὸν Ὀλυμπον ἄκουε τὰ θαύματα τοῦ Ζαχαριᾶ, ἀμὰ δὲν τὰ πίστευε, ὅτι τρέχει μὲ μπαργιάκι ἀνοιχτὸν καὶ μὲ σταυρόν· ἐσηκώθη, ἐμπαρκαρίσθη νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν Μωριάν, καὶ ἀπὸ κακοκαιρίαν ἄραξε εἰς τὴν Αἰγιναν. Οἱ Αἰγινίτες τοῦ ἔκαμαν μεγάλην τρομάραν καὶ κόντευσε νὰ χαθῇ μὲλον τὸ ἀσκέρι του, καὶ σηκώθη τὸ καράβι καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Μάνην καὶ ἄραξε εἰς τὴν θέσιν Κότρονα· εὐθὺς οἱ Μανιάτες τοὺς ἐπερικύκλωσαν, τοὺς ἐρωτᾶνε, ἀποκρίθησαν πῶς εἶναι τοῦ Ζαχαριᾶ, τοὺς ἐπῆραν οἱ Μανιάτες καὶ τοὺς πάντε εἰς τὸν Ζαχαριάν· ἦταν τοῦ Ἀνδρουτζου 400 ἄνδρες, τοὺς ἐδέχθη ὁ Ζαχαριάς, ἐφίλησεν τὸν Ἀνδρουτζον, ἐκάθησεν 66 ἡμέρας ὁ Ἀνδρουτζος εἰς Σκουφομύτι καὶ παρατηροῦσε τοὺς τρόπους τοῦ Ζαχαριᾶ πῶς τὸν συμφέρει τόσον ἀσκέρι. Ἀροῦ ὠμίλησαν ὅσα ἐχρειάσθη καὶ ἐξηγήθησαν ἀνεχώρησεν ὁ Ἀνδρουτζος νὰ φύγῃ καὶ ὠμολόγησεν τί τοῦ ἔκαμαν εἰς τὴν Αἰγιναν, ὁ Ζαχαριάς τοῦ ὑπεσχέθη νὰ τοῦ τὸ πληρώσῃ διπλὸ ὅ,τι τοῦ ἔκαμαν. Ὁ Ζαχαριάς τοῦ ἐπρότεινεν, νὰ ὑπάγωμεν ἀπὸ Βοστίτζα νὰ μπαρκαρισθῇ, διότι ἐδῶ καίγια δὲν εὐρίσκομεν νὰ περάσῃς εἰς τὴν Ρούμελην, καὶ σὰν ἐμπαρκαρισθῇς εἰς τὴν Βοστίτζα νὰ περάσῃς εἰς τὸ πέρα μέρος, τότες τραβᾶς διὰ τὸν Ὀλυμπον καὶ νὰ μοῦ γράφεις πάντα, ἐπὶ στήν Ρούμελην καὶ ἐγὼ εἰς τὸν Μωριᾶ νὰ ἀκουώμαθε, καὶ νὰ βαστάτε τοὺς ἴδικούς μου τρόπους, ν' ἀκούεσθε μὲλον τὰ καπετανάτα τῆς Ρούμελης καθὼς καὶ ἐγὼ ἀκούομαι εἰς τὸν Μωριάν, καὶ ἐγὼ θάρχισω νὰ ἀκούγωμαι μὲ τὴν Φραγκιά, ἵσως ἐλευθερώσομεν τὴν πατρίδα μας ἀπὸ τοὺς Μουρτάτες· ὅταν σοῦ δίδουν χάρτζια νὰ τὰ μοιράζῃς εἰς ὅλα τὰ καπετανάτα καθὼς κάμω καὶ ἐγὼ, ὅταν ὁ Μουρτάτης Ἀληπασιάς δίδει ἐνοῦ λουφέδες καὶ τὰ μοιραζόμασθε, νὰ εἰσθε ἀγαπημένοι καὶ νὰ μὴν κυνηγᾷ ὁ ἓνας τὸν ἄλλον, διότι ἐσήμερα χάνεις ἐμένα καὶ ταχὺ ἐσένα — νὰ ἔχετε τὸν νοῦν σας. Βλέπεις, μὲ πληρώνουν νὰ βαρέσω τοὺς ἄλλους καπεταναίους, ἐγὼ τοὺς ἔχω συντρόφους, πῶς τοὺς βαρῶ; τὰ μοιράζομαι ἐκεῖνα ποῦ παίρνω· δὲν θέλω γρόσια, θέλω συντρόφους διὰ τὴν Πατρίδα.

37. Ἐκαμαν τὴν ἀπόφασιν καὶ ἐκίνησαν μὲ τὸν Ἀνδρουτζον, ἐφθασαν εἰς τόπον λεγόμενον *Κυτζόκες*, ὁ Ζαχαριάς ἐπρόσταξε τὸν τζαούση καὶ ἀγόρασεν σφακτὰ ψητὰ καὶ ἔκαμαν ταινία διὰ τὸ γεῦμα καὶ ἔτρωγαν. Ὁ Βεζύρης ἦταν νεοφερμένος, ἀκούοντας ἐξεκίνησε μὲ ὅλον του τὸ ἀσκέρι καὶ ἐβγάλεν καὶ τοὺς ἐντοπίους καὶ ἐκλείσαν τὸν Ζαχαριάν μὲ τὸν Ἀνδρουτζον. Ὁ Ζαχαριάς τοῦ λέγει, καπετάν Ἀνδρουτζο μὴν ταρα-

Ζεσαι ἀπὸ τὸν τόπον σου, ἕς φάη τ' ἀσκέρι σου ψωμί, τὸ Μωραϊτικο χούι δὲν τὸ γνωρίζεις, ἐγὼ ἔχω τοὺς Ἀρβανίτες. Οἱ Ἀρβανίτες δὲν βαροῦν, διότι ἔχουμε μὲ τοὺς Ἀρβανίτες μπέσα πολλές βολές, ἔχουν ψωμί δικό μου φαγωμένο καὶ τρῶνε καὶ τὸν Πασιᾶ, τώρα τώρα τὸν βλέπεις.

38. Ὁ Ζαχαρίας φωνάζει, Ὁσμὰν Μπουλούμπαςι πᾶρε τὰ παλληκάργια σου νὰ ἀνοίξης τὸ τουφέκι, κατόπιν καρτέρα καὶ τὸν Μακρυγιάννην, κατόπιν καρτέρα καὶ τοὺς Βαβουλιάνους, τοὺς Μανιάτες.

Τότε οἱ Μανιάτες φώναζαν σὰν ἄξια παλληκάργια·
 Σταθῆτε Τούρκοι ἀπὸ κοντά, σὰν εἰσθε παληκάργια.
 Ὁ Ζάχος σκούζει μὲ φωνὴ μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι·
 Ἀνδρεῖοι Μανιάτες φοβεροὶ σήμερα νὰ δειχθοῦμε,
 σήμερα θὰ χορτάσουμε, τὸ αἷμα τους θὰ πιοῦμε
 Τούρκοι ποῦ θὰ μᾶς φύγετε γειτόνοι θὰ γινοῦμεν·
 ἀπὸ τὸν τόπον φύγετε, γιὰτὶ εἶναι πατρικός μας,
 πατρίδα τῶν Χριστιανῶν καὶ ὄχι τῶν Μουτουλμάνων.
 Οἱ Τούρκοι κατεσκρόπησαν, μὲς τὰ κλαργιά κρυβῶνται.

Πολλοὶ Τούρκοι σκοτώθησαν, δὲν εἶδεν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον. Γυριζόμενος ὁ Ζαχαρίας τὸν ἀγκάλιασε ὁ Ἀνδρουτζος, τὸν ἐφίλησε Ζαχαριά, εἶσαι καλύτερός μου. Ἐβλεπεν τὸν Ζαχαριᾶν ὅταν ἔτρεχεν, ἔδειχνεν ὅτι εἰς τὴν γῆν δὲν ἐπάταγε. Τότε εἶπεν ὁ Ἀνδρουτζος, καλὰ τὸ λένε ξεφτέρι Ζαχαριά· τοῦ λέγει ὁ Ἀνδρουτζος, σὲ γνωρίζω πρῶτον μου καὶ νὰ μὲ ὁρμηνεύης, ἐγὼ εἶμαι ἰδικός σου, καὶ χαρίζει ὁ Ἀνδρουτζος μίαν φέρμελη μ' ἄσημένα κουμπιά τοῦ Ζαχαριᾶ, ὁ Ζαχαρίας τοῦ χαρίζει ἓνα σπαθὶ τοῦ Ἀνδρουτζου καὶ τοῦ λέγει, τὸ σπαθὶ μου εἰς τὴν Ρούμελην καὶ τὸ τοποῦζι τῆς Ρούμελης εἰς τοὺς Τούρκους, τοὺς Μωραίτες. Εἰς τὴν Βοστίτζα τοὺς ἐμπροκάρησεν καὶ ἀποχαιρετήθηκαν, πέρασαν τὸ πέρα μέρος καὶ ἐβγῆκαν εἰς τ' Ἀσπρα.

39. Ὁ Ζαχαρίας ἀνεχώρησεν καὶ ἦλθεν εἰς Μπαρμπίτζαν, ἀνοικτὰ τὰ μπαργιάκια του καὶ ῥοβολᾶν εἰς τοῦ Μαρίνου τὸ ῥεῦμα· κάτωθεν τοῦ χωρίου Μπασαρά ἀπάντησεν πεζὸν φέροντα γράμματα τοῦ Ζαχαριᾶ, ὅτι ὁ Μουσάγας πολεμᾷ τοὺς πύργους τοῦ Ζαχαριᾶ· ὁ Γιατράκος κατεβαίνει ἀπὸ τοὺς Ζουγραιοὺς καὶ δίδει τὴν εἰδησιν τοῦ Ζαχαριᾶ, ὅτι οἱ Τούρκοι τῆς Μπαρδούνιας τοῦ ἔχουν χωσιὰν εἰς τὴν Τάραντζαν. Ὁ Ζαχαρίας ἐγνωρίζεν τὸν τόπον (ἐπῆγεν κοντά του καὶ ὁ Γ. Γιατράκος), τοὺς Τούρκους ἐκλειςαν εἰς τὴν μέσην, ἐφθασεν ἡ μεγάλη Καστάνια, ἡ Μηλιά, τὸ Σελεγοῦδι, Ἅγιος Νικόλαος, Πετρίνα ὡς μεντάτι τοῦ Ζαχαριᾶ.

Ἐγένετο μέγας σκοτωμὸς εἰς τοὺς Τούρκους, ὁ Μουσάγας ἐχάθη, ἐντύθη τζοπάνικη καπερόνα καὶ ἐκρύφθη εἰς ἓναν τζοπάνον, ὅτι οἱ συντροφοὶ τοῦ ἐχάθησαν ὅλοι. Τότε ἡ μάνα τοῦ Μουσάγα ἤκουσε τὸν χαλασμὸν τοῦ παιδιοῦ της, ἔκλαιεν ἀπαρηγόρητα, ἔτρεξεν εἰς τὰ κονάκια τοῦ Ζαχαριᾶ εἰς τοῦ Σκουφομύτη, εὕρσκει τὸν Ζαχαριάν, τὸν ἐφίλησεν, Καπετάνιο μου, ὁ Θεὸς νὰ σοῦ χαρίσῃ τὸ μουράτι σου, παιδί μου νὰ σὲ κάμω, φέρε μου τὸ παιδί μου, μὴ τὸ χαλάσῃς Ζάχο μου.

40. Ὁ Ζαχαριᾶς τὴν δέχτηκε καὶ στέλνει τὸν τζαούση τοῦ καὶ ὅλα τὰ παλληκάργια τοῦ εἰς ὅλα τὰ χωρία νὰ ἔβγουν παγανιά, μπέλκι καὶ τὸν εὐροῦνε τὸν Μουσάγαν. Ἐβγήκαν παγανιά εἰς ὅλους τοὺς λόγκους καὶ τὸν εὕρσκουν εἰς μίαν στάνην καὶ τὸν εὕρσκουν εἰς μίαν σπηλιάν με μίαν καπερόνα τζοπάνικην, καὶ τὸν πιάνουν καὶ τὸν παγαίνουν εἰς τὸν Ζαχαριάν. Τότε ἡ μάνα τοῦ Μουσάγα ἔβγαλεν τὸ πουκάμισό της καὶ τὸν ἔνδυσε τὸν Ζαχαριάν καὶ τὸν ἐπέρασε ὡς παιδί της καθὼς τὸν Μουσάγαν, ὁ Ζαχαριᾶς ἐλογίσθη παιδί ψυχικὸν τῆς χανούμης, καὶ ἐγλήντησαν τρεῖς ἡμέρας. «Ἄλλην μίαν φορὰν, Μουσάγα, νὰ μὴ μοῦ ἔβγῃς εἰς πόλεμον, διότι σοῦ κόβω τὸ κεφάλι, καὶ τὴν ἀδελφήν σου καὶ τὴν μάνα σου θὰ τὲς βαπτίσω καὶ θὰ τὲς δώσω γυναῖκες τῶν παλληκαριῶν μου· τοῦτο στὸ χρίζω, καὶ νὰ προσκυνᾷς πάντα τὸ σπαθί μου, ὅτι ὁ Μουχαμέτης δὲν βγαίνει ἐμπροστὰ εἰς τὸν δικόν μας τὸν Χριστόν». «Πέκεϊ, πέκεϊ».

41. Ὁ Ζαχαριᾶς ἐτοιμάζεται, τοῦ Τζαούση λέγει· Τζαούση νὰ διορίσῃς τὰ παλληκάργια μας νὰ γίνουν χαζίρι, μοιρασέ τους φουσέκια πολλὰ, ἀτζαλόπετρες, τζαρούχια διπλᾶ, νὰ σιᾶξουν τὰ τουφέκια τους καλὰ, νὰ χαζιρευτοῦν, νὰ εἶναι ἐτοιμασμένοι ὅλοι οἱ Μπουλουξήδες, διότι σὲ τρεῖς ἡμέρες θὰ κινήσωμεν διὰ πόλεμον, νὰ χαλάσωμεν τὴν Αἴγιναν, νὰ πάρωμεν τὸ δανεικὸν ὅπου μᾶς χρεωστοῦν. Διὰ τὸν καπετὰν Ἀνδροῦτζον ἐσύναξαν καίκια μανιάτικα κουρσάρικα καὶ ἐκίνησαν διὰ τὴν Αἴγιναν· εἰς τὸν δρόμον ἔπιασαν Κρανιδιώτικα καὶ Σπετζιώτικα, καίκια ὅλα 36· ἐβγήκαν εἰς τὴν Αἴγιναν, ἕξαρνα ἐκλείσαν τὸ Ζαπίτι καὶ ὅλα τὰ δυνατὰ σπίτια τὰ ἔπιασαν καὶ κατέσφαξαν τοὺς Τούρκους, ὅλον τὸν βίον τους καὶ τὴ μονέδα τους τὰ ἐσήκωσαν καὶ τὰ ἔβαλαν εἰς τὰ καίκια καὶ ἦλθαν εἰς τὴν Μάνην.

42. Ὁ Ζαχαριᾶς ἐμίλησεν· Ἐσεῖς Γρηγοριάνοι νὰ σταθῇτε φρόνιμοι, μὴ σκοτωθοῦν τὰ παλληκάργια, ἐσεῖς νὰ τὰ μοιράσετε τοῦ καθενὸς ὅπως πρέπει. Τὸ ἔμαθεν ὁ Βεζύρης καὶ ἐσκοτίσθη πολὺ, μαζεῦει τοὺς σπαῖδες,

ἔκαμαν ἀρτζιχάλι, ἐπάτησαν τὲς βοῦλλές των καὶ ἔστειλαν φερμάνι εἰς τὸν Ζαχαριά νὰ ἡσυχάσῃ, εἰς τὸ φερμάνι νὰ γράψῃ καὶ ὁ Πατρίκιος (Πατριάρχης). Τὸ φερμάνι τοῦ γράφει, νὰ κυνηγῇ τὸν δρόμον ὅπου εἶχεν καὶ πρῶτα. Τὸ Πατριαρχεῖον γράφει· Ζαχαριά, εὐχόμεθά σε, κάμνεις καλὰ νὰ ἀκούῃς τοῦ Ντοβλετίου τὴν προσταγὴν, καὶ καλοὺς λουφέδες σοῦ δίδουν, μὴν εἶναι κανεὶς ἀχάριστος, τὸ Ντοβλέτι σέ ἀγαπάει καὶ πρέπει νὰ συμφέρεσαι μὲ μεγάλῃν γνῶσιν. Ἡ Σύνοδος τοῦ Πατριαρχείου Κων/πόλεως.

43. Ὁ Ζαχαρίας γράφει εἰς ὅλους τοὺς καπεταναίους νὰ συναχθοῦν νὰ μοιράσουν τὰ πλιάτζικα ὅπου ἔφεραν ἀπὸ τὴν Αἴγιναν· ἔσμιξαν, ἐμίλησαν, τοὺς ἐχάρησεν χάρες χρυσές καὶ ἄλλου ἀσημένιες καὶ εὐχαριστήθηκαν πολὺ ὅλοι. Τοὺς ἐμίλησεν ὁ Ζαχαρίας ὅτι νὰ εἶναι ἡσυχοὶ καὶ νὰ μὴ τηράζουιν τίποτε, ὅτι τοῦ ἦλθεν καινούργιο φερμάνι καὶ θὰ παίρνουν ὅλοι λουφέδες. Ἀδελφοὶ Πετμεζαῖοι, εἴσασθε παλαιότεροι καὶ πρέπει νὰ μὴ τὸ πολυχαλάτε, νὰ μὴ γίνωμεν Κουντάνηδες, ὅτι καὶ οἱ Κουντάνηδες τοῦ μιλάνε, οἱ ἄλλοι Κολοκοτροναῖοι νὰ εἶναι καὶ ἡσυχώτεροι· ἀλλὰ τίνος τὰ λές, ἐγὼ σὰς ἔχω ἀδελφοὺς καὶ νὰ στεκόσθε ὁ καθένας εἰς τὸ Βιλαέτι σας, διότι ὁ φόβος ὁ δικὸς σας δὲν τοὺς κάνει νὰ ξεκινήσουν μεντάτι τοῦ κερατοβεζύρι· ὅταν ἐσεῖς δὲν τοὺς ἐτρίβετε τὴν κασίδα ἀπὸ τὰ Βιλαέτια, τότε ἤθελε συναχθῇ ὅλη ἡ Τουρκιὰ νὰ μὴ βγαίνω ἀπὸ τὴν Μάνην ἔξω, διὰ ἓνα Βιλαέτι τοῦ Μιστρά καὶ δι' ἓνα κερατοβεζύρι· ἐγὼ τοὺς ἀλωνίζω, καὶ μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον βασιτώμαστε ὥς νὰ εὐρώμεν καιρόν, καὶ μὲ τὴν συντροφίαν τῆς Ῥούμελης νὰ ἡμπορέσωμεν νὰ ἐλευθερώσωμε τὴν πατρίδα μας, καὶ πάντα νὰ λογαριάσωμεν τὸν ἀριθμὸ πόσα ἄρματα ἔχομεν νὰ βάνωμεν καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν Τουρκῶν· μᾶς χρειάζεται· ἡ Ῥούμελη διὰ νὰ βαστήξουν τῆς Ῥούμελης τὴν Τουρκιάν, νὰ τοὺς πιάσουν τοὺς στενοὺς τόπους, γιὰ νὰ μὴν ἔμπουν οἱ Ἀρβανίτες εἰς τὸν Μωριάν· ἐτουνοὺς τοὺς Μωραῖτες τούρκους τοὺς παστρεύομεν ἐμεῖς.

44. Γράμμα ἦλθεν τοῦ Ζαχαριά ἀπὸ τὴν Ῥούμελην.

Καπετὰν Ζαχαριά, ἔμαθα τῆς Αἴγινας τὸ φασίλι καὶ ἐχαρήκαμε, ὅλα τὰ καπετανάτα. Μεγάλες χαρὲς ἐκάμαμεν ἡ Ῥούμελη ὅπου ἔβγαλες τὸ ἄχτι μας· ὅλοι σὲ γνωρίζομεν ὥς μπάρμπα μας, ὅπου μᾶς ἐτίμησες, καὶ λάβε μίαν σάρκα χρυσὴν ἀπὸ τὸν τόπον μας καὶ ἓνα τακίμι τουζλούκια καὶ φέρμελη διὰ νὰ μᾶς θυμᾶσαι. Ὁ Ἀνδρουτζος καὶ λοιποὶ καπεταναῖοι τοῦ Ὀλύμπου.

45. Ὁ Ζαχαρίας γράφει πρὸς τοὺς Καπεταναίους τῆς Ρούμελης.

Ἐλαβὰ τὸ γράμμα σας καὶ ἐχαρήκαμε πολὺ ποῦ σᾶς βλέπομε ἀγαπημένους καὶ εἶμαστε ὅλοι οἱ καπεταναῖοι τοῦ Μωριά χαρὰ γεμάτοι ποῦ σᾶς βλέπομεν ἀδελφωμένους, διότι αὐτὴ ἡ ἀδελφότης μας θὰ ἐλευθερώσῃ τὴν πατρίδα μας, καὶ νὰ εἴσασθε τὴν ἀνοιξὶν χαζῆρι νὰ σηκωθοῦμεν ἡμεῖς εἰς τὸν Μωριά καὶ σεῖς εἰς τὴν Ρούμελην ἔχουμε σύντροφον καὶ βοηθὸν μας τὴν Μάνην, ὅλα τὰ Μωριάτικα χωριὰ εἶναι χριστιανικά. Τοῦρκοι στὰ χωριὰ δὲν εἶναι, ὅλοι στὲς χώρες καὶ εἰς τὲς χώρες εἶναι καὶ Χριστιανοί, καὶ τὰ κάστρα τὰ ἔχουν ἔρημα καὶ χωρὶς ζαερέδες, καὶ θὰ τοὺς κλείσωμεν τοὺς μουρτάτες, τοὺς τὰ παίρνωμεν καὶ ἐλευθερώνωμεν τὴν Πατρίδα μας, καὶ σεῖς νὰ βαρεῖτε τὴν Ρούμελη νὰ μὴν ἡμποροῦν οἱ Τοῦρκοι νὰ μπάσουν μαντάτα εἰς τὸν Μωριά, καὶ ἐγὼ θὰ γράψω εἰς τὴν Ζάκυνθον εἰς τοὺς μεγάλους νὰ γράφουν εἰς τὴν Φράντζαν νὰ μᾶς δώσουν οἱ Φραντζέζοι μεντάτι νὰ ἐλευθερώσωμεν τὴν Πατρίδα, καὶ ὅταν μοῦ ἔλθῃ ἡ ἀπάντησις σᾶς στέλνω τὸ ἴδιον γράμμα τῶν ἀρχόντων.

46. Γράμμα τοῦ Ζαχαριᾶ.

Εἰς ἐλόγου σας ἀρχόντες τῆς Ζακύνθου καὶ λοιπῶν 7 νησιῶν, ἡμεῖς εἶμαστε τόσα χρόνια σκλαβωμένοι ἀπὸ τὸν Σουλτάνον, καὶ ὡς Χριστιανοὶ νὰ μᾶς λυπηθῆτε, τώρα μᾶς ἐμαγάρισαν τὴν πίστι μας, ἀρχίσαν μὲ στανιά καὶ κουρκίζουν τοὺς Χριστιανούς, νὰ μᾶς λυπηθῆτε νὰ μᾶς βοηθήσετε νὰ γλυτώσωμεν τοὺς ἀδελφούς μας, Χριστιανοί, ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ τυράννου. Τὸν σταυρὸν μας ὑβρίζουν, τὴν εἰκόνα μας, τὴν κολυμβήθραν μας, τὰ κοράσια μας καταμαγαρίζουν, οἱ Χριστιανοὶ δὲν ὀρίζουν τὲς γυναῖκες των, τὰς ἐκκλησίας μας καταπατοῦν, σῶστε ἀδελφοὶ Χριστιανοὶ νὰ ἐλευθερώστε τοὺς ἀδελφούς σας, τοὺς ἐπτώχυναν, τοὺς ἐπῆραν τὰ μούλκια τους, τοὺς ἔχουν τὸ ξερό κορμὶ ἀφισμένο. Ἐγὼ τὸ βαστῶ τόσα χρόνια μὲ τοὺς συντρόφους μας τῶν βίλαετιῶν, καὶ ὁ φόβος ὁ δικός μας κρατεῖ τοὺς Χριστιανούς, ἀλλέως θὰ τοὺς εἶχον ἄλλους Τοῦρκους, καὶ ἄλλους νὰ πουλήσουν σκλάβους, τώρα ἀκουστήκαμε μὲ τοὺς καπεταναίους τῆς Ρούμελης. Ἡ Μάνη εἶναι ὅλη χριστιανὴ καὶ καλεῖ εἰς τὸν πόλεμον. Σᾶς παρακαλοῦμεν, γράψετε στὴν Φραγγιὰν νὰ μᾶς βοηθήσῃ ἕνας βασιλέας, καὶ μεῖς σὲ εἴκοσι ἡμέρες τὰ κάστρα τὰ παίρνωμεν. Ζαχαρίας Μπαρμπιτζιώτης.

47. Γράφουν τοῦ Ζαχαριᾶ ἀπὸ τὴν Ζάκυνθον καὶ λοιπὰ νησιά.

Καπετὰν Ζαχαριά, ἐλάβομεν τὸ γράμμα σου καὶ ἐλυπηθήκαμε διὰ τοὺς ἀδελφούς μας χριστιανούς, ἀκοῦμε ὅλα τὰ νῆδραγαθήματά σου καὶ

τῶν λοιπῶν συντρόφων σου καὶ χαιρόμεθα ὅπου ἐφάνηκατε προστάτης τῶν ἀδελφῶν μας χριστιανῶν, καὶ κάμνεις καλὰ νὰ γράψης γράμμα μὲ πολλὰς ὑπογραφὰς τῆς Μάνης, τῆς Ρούμελης, τοῦ Μωρέως, εἰς τὸν ὑπουργὸν τοῦ Βασιλέως Μποναπάρτη, καὶ θὰ κάμωμε καὶ ἡμεῖς γράμματα καὶ τότε θὰ γείνη τζαρές, νὰ ξεσκλαβωθῇ ἡ πατρίδα καὶ νὰ εἴσθε ὅλοι χαζίρι εἰς τὰ ἄρματα. Ἴσως ὁ Θεὸς καὶ διὰ τὴν δύναμιν τοῦ Αὐτοκράτορος ἐλευθερωθῇ ἡ πατρίδα. Ἐστειλεν ὁ Ζαχαρίας ὑπογραφὰς πολλὰς, ἀπὸ Μάνην, Ρούμελην καὶ Μωρέαν, εἰς τοὺς ἄρχοντας. Οἱ ἄρχοντες ἀνέφεραν, ἔστειλαν καὶ τὰς ὑπογραφὰς εἰς τὸν ὑπουργὸν τοῦ Βασιλέως, χάρες μεγάλες ἔστειλαν οἱ ἄρχοντες εἰς τοὺς καπεταναίους καὶ ἔξοδα τοῦ πολέμου πρὸς τὸν Ζαχαριάν.

48. Ὁ ὑπουργὸς τοῦ Αὐτοκράτορος στέλνει πρὸς τὸν Ζαχαριάν γράμμα.

Στρατηγὲ Ζαχαριά, τὸ ὑπουργεῖον τοῦ Αὐτοκράτορος σοῦ προσφέρει τὸ πολεμικὸν καράβι μ' ὅλα μπαρούτια καὶ ὅλα τὰ χρειζούμενα τοῦ πολέμου, πρὸς χρῆσιν τῆς πατρίδος σου, καὶ τελειώνοντας ὁ πόλεμος τῆς Βιέννας θέλει κενώσει τὰ στρατεύματα εἰς τὴν Πελοπόννησον, διὰ νὰ γίνῃ ἀποθήκη τοῦ πολέμου, νὰ εἴσθε ὅλοι ὅλοι ἔτοιμοι στὰ ἄρματα, νὰ μοιρασθῇτε τὰ κάστρα, καὶ σὰν συστηθῇ ὁ σταθμός, τότε νὰ ζητήσης τὴν βοήθειαν τοὺς Φραντσεζοὺς νὰ ἐλευθερωθῇ ἡ πατρίδα σας.

49. Ἐξεφόρτωσε τὸ καράβι εἰς τὴν Σκαρδαμούλαν, τὰ ἔλαβεν ὁ Ζαχαρίας ὅσα τοῦ ἐπαράδωσεν ὁ κουμαντάντης, ἐφίλευσε τὸν κουμαντάντην ἓνα χαντζάρι ὅλο πετράδια καὶ εὐχαριστήθη ὁ κουμαντάντης, ὡς μέγα δῶρον. Οἱ Μπέιδες ὅταν εἶδαν ὅτι τοῦ Ζαχαριᾶ ἦλθε πλοῖον φορτωμένον ὅπλα βασιλικὰ (ἦταν καιρὸς ποῦ ἄλλαζαν τὰ Μπειλίκια), Μούρτζινος καὶ Καβαλιέρος ἔστειλαν εἰς τὴν Πόλιν, ὅτι τοῦ Ζαχαριᾶ τοῦ ἦλθε καράβι βασιλικὸν μπαρούτι, σπαθιά, μολύβι, τουφέκια πλῆθος, καὶ ἄλλα πολλὰ τοῦ πολέμου. Ὁ Βεζύρης τῆς βούλλας ἐδιόρισεν τὴν Ἀρμάταν μὲ καπετὰν Πασιᾶ τὸν Σαρετμέμπειν νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Μάνην, νὰ τὴν στενοχωρήσῃ μὲ φερμάνι, καὶ ὁποῖος πιάσῃ τὸν Ζαχαριάν ζωντανὸν αὐτὸς θὰ γίνῃ μπέης τῆς Μάνης. Καὶ ἀροῦ οἱ μεγαλουσιάνοι τῆς Μάνης ἐδιάβασαν τὸ φερμάνι, ἐστάθηκαν ξεροί, ὁ Ζαχαρίας ζωντανὸς δὲν πιάνεται, διότι ὅτι ἡ Μάνη ἡ μικρολογία τὸν ἀγαπᾷ.

Τότε ὁ Μούρτζινος εἶπε τοῦ Κουκέα· Ἐσὺ τὸν Ζαχαριάν τὸν ἔχεις κουμπάρον καὶ ἂν ἐσὺ πιάσῃς καὶ τὸν σκοτώσῃς, ἐσὺ θὰ γείνης Μπέης. Τότε ὁ Κουκέας γράφει τοῦ Ζαχαριᾶ νὰ προφτάσῃ, νὰ τοῦ μαρτυρήσῃ

τὰ μυστικά τῆς Ἀρμάτας· ὁ Ζαχαρίας ἐπῆγε μὲ ὀλίγους ἀνθρώπους καὶ ἐμπῆκε μόνος του εἰς τὸν πύργον τοῦ κουμπάρου του, διὰ νὰ κουβεντιάσουν τὰ μυστικά. Ὁ κουμπάρος του εἶχε 12 νομάτους κρυμμένους μὲ τρομπόνια, συγγενεῖς τοῦ Κουκέα· ἐσκότωσαν τὸν Ζαχαριάν. Τ' ἄκουσεν ὁ καπετὰν Πασιάς, ἐμίλησε τοῦ Κουκέα νὰ ἔλθουν ὅλοι, ἐσκότωσαν τὸν Ζαχαριάν, νὰ τοὺς φορέσῃ τὸ καφτάνι. Τότε τοὺς εἶπεν· Ἑσεῖς τὸν ἐσκοτώσατε; Ναί, ἀπεφάνθηκαν. Ὁ καπετὰν Πασιάς λέγει· Τὸ Ντοβλέτι τὸν ᾔθελε ζωντανόν, ὅχι σκοτωμένον· τώρα τί τζεδάπι θὰ δώσω ἐγὼ εἰς τὸ Ντοβλέτι; κάλλιο τὰ δικά σας κεφάλια, παρὰ τὸ δικό μου. Τοὺς ἐκρέμασεν εἰς τὰ πανιά τοῦ καραβιοῦ, τὰ δὲ κεφάλια τοὺς ἔστειλεν εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Τ Ε Λ Ο Σ

Παροράματα εἰς τὸν Βίον τοῦ Ζαχαριᾶ.

- Σελ. 557 στ. 16 ἀντὶ Ντζάνια γρ. Ντζάκο.
 » 559 στ. 4 ἀντὶ Κοτζάμπασις γρ. Τομπτζίμπασις
 » 560 στ. 7 ἀντὶ Μπουράτην γρ. Μουρτάτην.

ΣΗΜ. Τὰ ἐν τῷ κειμένῳ ἀπόντακτα, ἀσαφῆ καὶ τινα ἀκατανόητα, οὐδόλως μειοῦντα τὴν μεγάλην ἀξίαν τῆς ἱστορικῆς ταύτης πηγῆς, προερχόμενα δὲ ἀπὸ τὴν κακὴν ἀντίληψιν τῶν ἐπὶ τῇ βάσει παλαιοτέρων σημειωμάτων συνταξάντων τὸ ἐν τῇ Ἑθν. Βιβλιοθήκῃ πρωτόγραφον, ἀφήσαμεν ὡς ἔχουσι.